

ისტორია History

ესპანელ ქალთა ანტიფაშისტური მოძრაობა

XX საუკუნის 40-იან წლებში

ელენე ჭირაკაძე

ივ. ჯავახიშვილი სახელობის თბილის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Email: elene.chirakadze@gmail.com

XXI საუკუნეში გენდერის კვლევა განსაკუთრებით აქტუალური გახდა. შეიქმნა სპეციალური ინსტიტუტები, ფაკულტეტები, ორგანიზაციები და მოძრაობები, რომლებიც აქტიურად მუშაობენ ამ პრობლემაზე, მათ შორის საქართველოშიც. გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ დღეს მსოფლიოში განსაკუთრებით აქტუალური გახდა ქალთა პოლიტიკაში მოსვლის საკითხიც, რამაც განსაზღვრა ჩვენი დაინტერესება, სწორედ, გენდერის ისტორიით. უნდა ითქვას, რომ ბოლო ათწლეულებშია, რაც ეს თემები შემოვიდა მეცნიერულ სფეროში. მანამდე იწერებოდა გარკვეული ისტორიები, იყვნენ ქალები, რომლებიც ცდილობდნენ მათი ხმა არ დაკარგულიყო, თუმცა ამ ყოველივეს მაინც არ ჰქონია მეცნიერული სახე, არ მიმდინარეობდა კვლევა ამ კუთხით და სხვ. უკვე XX საუკუნიდან აქტიურად ვხვდებით გენდერული მეცნიერებების დამკვიდრებას სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ხაზგასასმელია ის ფაქტორიც, რომ ამგვარი მეცნიერებები ისტორიის უფრო სიღრმისეულ და სინთეზურ შესწავლას უწყობს ხელს და საერთო სოციალური ფონის დანახვაში გვეხმარება.

წინამდებარე ნაშრომში წარმოდგენილია ქალთა უფლებებისთვის ბრძოლის დიდი პრიზმის ერთი კონკრეტული მონაკვეთი, რაც მოჰყვება ესპანეთში ფრანკოს დიქტატურის არსებობას.

ნაშრომში ყურადღება გამახვილებულია ესპანელ ქალთა ანტიფაშისტურ მოძრაობაზე და მათ საქმიანობაზე, მას შემდეგ, რაც ესპანეთში ფრანკოს დიქტატურა დამკვიდრდა. ასევე,

მოცემულია მოკლე ანაშნეზი წინარეპერიოდის ქალთა უფლებრივი მდგომარეობისა ქვეყანაში და როგორ შეიცვალა ის სამოქალაქო ომამდე და მას შემდეგ.

საკვანძო სიტყვები: გენდერი, ქალთა უფლებები, ანტიფაშისტური მოძრაობა

XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში, მთელ მსოფლიოში ფართო გავრცელება ჰქონდა გენდერული ნიშნით კონტროლის იძულებით მექანიზმებს, ამიტომ ქალებმა ხმამაღლა დაიწყეს საკუთარ უფლებებზე საუბარი და გამოსვლები. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული დისკრიმინაციული ზომები უზრუნველყოფდა ქალთა დისკრიმინაციას საგანმანათლებლო და პოლიტიკური უთანასწორობის და შრომითი შეზღუდვების გზით. ამას თან ერთვის კონსერვატიული იდეოლოგია, რომელიც ახდენდა დომინირებას გენდერულ მექანიზმებზე.

XX საუკუნის 20-30-იან წლებისთვის ქალთა კოლექტიურმა ისტორიულმა გამოცდილებამ გადალახა სახლის საზღვრები და წარმოშვა რთული დამოკიდებულება საზოგადოებრივ დომენებს შორის. წარმოდგენილ ნაშრომში საუბარი გვექნება ესპანელ ქალთა მოძრაობაზე. ფემინისტური მოძრაობა ესპანეთში განსხვავებულია თავისი სპეციფიკით სხვა ევროპული ფემინისტური მოძრაობების პარადიგმისგან, ხოლო მათთან დაახლოება გამოიწვია მისმა ცვალებადობამ და განვითარების ისტორიამ XX საუკუნეში. აღსანიშნავია, რომ 1920-იანი წლებიდან დაწყებული ნახევრად სუფრაჟისტული მცდელობებიდან, ხოლო შემდგომ 1930-იან წლებში ფემინისტური ორგანიზაციების ჭრილში, ფრანკოს მმართველობის ქვეშ მეტისმეტად თავშეკავებული ორგანიზაციებიდან გარდამავალ ფრაგმენტულ ქალთა მოძრაობამდე, ფემინიზმზე მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა მეოცე საუკუნის ესპანეთის სოციალ-კულტურულმა ძვრებმა.

ამგვარი პიონერული ფემინიზმი ფართო მასშტაბით არ გამოდგა ეფექტური, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ მან მაინც მოახერხა გაეზარდა იდეა ქალების უფლებების შესახებ და ხელი შეეწყო გენდერული ცნობიერების ამაღლების ფორმირებისთვის.

XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის დასაწყისში ესპანეთში ქალების მდგომარეობა მკვეთრად უმჯობესდებოდა, გამოვიდნენ სამუშაო ასპარეზზე, მეტ-ნაკლებად დაცული იყო ქალთა უფლებები სხვადასხვა სფეროში, როგორცაა ოჯახი, დასვენების დღეები, კარიერა, განათლება და სხვ.

უნდა აღინიშნოს, რომ მეორე რესპუბლიკის რეჟიმის დამყარებას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ქალების როლის განვითარებაში. 1931 წლის აპრილიდან მეორე რესპუბლიკის პერიოდში დაიწყო რეფორმების ახალი ეტაპი, რომლის მიზანაც იყო ესპანეთის სტრუქტურულად

გარდაქმნა, რითაც დაემსგავსებოდა ევროპულ საპარლამენტო დემოკრატიებს. ასევე გაიხსნა ახალი ჰორიზონტები ქალებისთვის, რამაც შეძლო მათი მისწრაფებების პრაქტიკაში დანერგვა.

თუმცა, ეს ყოველივე დიდხანს არ გაგრძელდა. ამ მოვლენებს მალევე თან დაერთო სამოქალაქო ომი ესპანეთში, იყო სხვდასხვა შიდა ფაქტორები, რამაც ქალთა როლის ნელ-ნელა უკან დაბრუნება განაპირობა. აღსანიშნავია, რომ თავად სამოქალაქო ომში ქალები აქტიურად იყვნენ ჩართულნი რესპუბლიკის მხარეს, რადგან აქ ხედავდნენ მათი უფლებრივი მდგომარეობის მომავალს.

ესპანეთის სამოქალაქო ომი გენერალი ფრანკოს გამარჯვებით დასრულდა. მაშასადამე, 1939 წელს ოფიციალურად სრულდება მეორე რესპუბლიკის არსებობა და ესპანეთი გადადის სრულიად ახალ რელობაში, რასაც სამხედრო დიქტატურა ჰქვია. გენერალ ფრანკოს რეჟიმმა სრული გარდატეხა მოახდინა ესპანელი ხალხის ცხოვრებაში და შეცვალა მათი განვითარების მიმართულება. ამით, ფაქტობრივად, ახალი თავი იშლება ქვეყნის ისტორიაში. კაუდილიოს მმართველობამ ესპანეთის ფსიქიკაში ღრმად ჩანერგა „ანტი-ესპანური“ იდეა, რაც გულისხმობდა ყოველივე ისეთ იდეაზე უარის თქმას, რომელიც მიმართული იქნებოდა ესპანეთის წინააღმდეგ, მათ შორის, როგორცაა სოციალიზმი, ფემინიზმი, კომუნიზმი, ლიბერალიზმი.

რეჟიმმა ხელი შეუწყო ისტორიულ ამნეზიას ქალთა წარსულისა და სოციალური ცვლილებების შესაძლებლობებთან დაკავშირებით. ესპანელი ქალების ახალმა თაობამ, რომელიც დაიბადა და განათლება მიიღო დიქტატურის ქვეშ, დაკარგა თავისი წინამორბედების გამოცდილება. ფრანკოს რეპრესიებმა ჩაკეტა ქალთა გზა ემანსიპაციისკენ. ჩაიხშო ქალთა ხმები, დაიშალა მათი ორგანიზაციები და ჩაქრა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ახლად დაწყებული დამკვიდრების პროცესი.

დაიწყო ქალების "სპეციფიკური მარგინალიზაცია და ჩაგვრა". ორმაგ რეპრესიას, რასაც ფრანკო მიმართავდა ქალების მიმართ, ამკარა სახე ჰქონდა. იყო ჯერ კიდევ სამოქალაქო ომის პერიოდში, რაც გამოხატული იყო ისეთი სადამსჯელო პრაქტიკით, როგორცაა თმის გადაპარსვა, რომელიც „გამოსყიდვისა და სიწმინდის“ სიმბოლოდ ითვლებოდა (მსგავსი პრაქტიკა ქალთა ციხეებშიც იქნა გამოყენებული). სასჯელების ჩამონათვალში შედიოდა ასევე ყოველდღიური რეპრესიები, როგორცაა საჯარო შერცხვენა, რაც გულისხმობდა, მაგალითად, „წითელი“ ქალებისთვის იძულებას, რომ ქუჩები დაესუფთავებინათ ან ეკლესიის იატაკი მოეხეხათ, ესეთი ქმედებები საზოგადოებრივ შეურაცხყოფასა და დამცირებასაც არ გამოირიცხავდა. ამგვარი სასჯელები გათვალისწინებული იყო იმ ქალებისთვის, ვინც რაიმეთი იყვნენ დაკავშირებულნი რესპუბლიკელებთან, ხოლო, უშუალოდ მძიმე სასჯელი მათთვის იყო განკუთვნილი, ვინც მათთან

რაიმე ქმედებაში იყვნენ შემჩნეულნი და მათთან ერთად იღებდნენ მონაწილეობას სხვადასხვა საქმიანობაში.

ეს ყოველივე ნამდვილად ატარებდა ფსიქოლოგიური რეპრესიის სახეს, ამის კიდევ ერთი ნათელი მაგალითია ის, რომ ქალებს, ქვრივებს, დედებს ან დებს არ შეეძლოთ თავიანთი ტკივილის გამოხატვა და არ მიეცათ უფლება ეგლოვათ ან დაემარხათ ნათესავები. რესპუბლიკელი ქალი განიხილებოდა, როგორც გადაგვარების სიმბოლო და წარმოადგენდა რევოლუციის და ძალადობის სახეს.

ქალების მიმართ რეპრესიულ ქმედებას წარმოადგენდა ის კანონმდებლობაც, რომელიც ფრანკოს რეჟიმმა შეიმუშავა და რომელიც ქალებს გამორიცხავდა საქმიანობის მრავალი სფეროდან და მათ მხოლოდ უნარჩუნებდა ისეთ ტრადიციულ როლებს, რაც სულაც არ ჰგავდა იმ დროის ევროპის ტენდენციებს. 1939 წლის მიწურულიდან ქალებს აკრძალათ დარეგისტრირებულიყვნენ მშრომელებად და გამოეთქვათ სურვილი სამუშაო ადგილებზე დასაქმებისა. ისინი შეზღუდულნი იყვნენ განქორწინების საკითხშიც, რომლის შემთხვევაშიც ქალი, ფაქტობრივად, უშემოსავლო და ქმედითუუნარო ხდებოდა, ამასთან მალევე სრულიად აიკრძალა განქორწინება. ქალს არ ჰქონდათ ისეთი განათლება და სოციალური სტატუსი, რომელიც საშუალებას მისცემდა აერჩია გარკვეული პროფესია და პრაქტიკაში მოეხდინათ ცოდნის რეალიზება და სხვ. ქალთა ყოფა მძიმდებოდა, განსაკუთრებით კი რესპუბლიკელი ქალებისა, რომლებიც სამოქალაქო ომის დროს აქტიურად იყვნენ ჩართული ფრანკოს წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ამრიგად, გასაკვირი არ იყო, რომ სამოქალაქო ომის დასრულების შემდეგ და ფრანკოს რეჟიმის დამყარების შედეგად, რომლის დროსაც ამგვარ რეპრესიებს ფართო გასაქანი მიეცა, ბევრი ქალი ემიგრაციაში წავიდა და იქიდან განაგრძო ბრძოლა დიქტატორული მმართველობის წინააღმდეგ. ძირითადად მიაშურეს საფრანგეთს, სადაც იქმნება ორგანიზაციები ქალების მიერ, ესპანეთში დარჩენილი ქალებისთვის და არა მხოლოდ. აქედან იწყება ქალთა ანტიფაშისტური მოძრაობა.

ამრიგად, 1945 წელს ტულუზაში შეიქმნა ანტიფაშისტ ქალთა კომიტეტები. 1946 წლის აგვისტოში ამავე ტულუზში გაიმართა პირველი კონგრესი, რომლის დროსაც დოლორეს იბარური დასახელდა ორგანიზაციის პრეზიდენტად. 1946 წლის ოქტომბერს გამოჩნდა ესპანეთის ანტიფაშისტ ქალთა პირველი ნომერი.

მამასადამე, ესპანეთის დევნილობის წიაღში დაიბადა ორგანიზაცია „ესპანელი ანტიფაშისტი ქალები“. ეს განხორციელდა კონკრეტულად ესპანელ ქალთა კავშირის (UME) მიერ საფრანგეთში. ორგანიზაცია დაქვემდებარებული იყო ესპანეთის კომუნისტური პარტიას (PCE),

რომლის სათავეშიც იდგა ცნობილი კომუნისტი ლიდერი ქალი, დოლორეს იბარური, იგივე La Pasionaria.

UME- ს მიზანი აშკარა იყო, იგი ცდილობდა ფრანკოს დიქტატურის დამყარების შემდეგ ემიგრაციაში წასული რესპუბლიკელი ქალების მოზიდვას და გაერთიანებას ანტიფრანკოული ბრძოლისთვის. ორგანიზაციაში გაწევრიანებული ქალების მოგონებებიდან აღსანიშნავია, რომ მათთვის სწორედ დოლორეს იბარური იყო ის, „ვინც წარმოადგენდა მებრძოლი ქალის მოდელს, რომელიც ასევე იყო ტრადიციული ესპანელი დედა, ტანჯული და თავგანწირული, რომელმაც თავი ოჯახურ კეთილდღეობას მიუძღვნა“.

AMA - ანტიფაშიტ ქალთა დაჯგუფების მიზანი იყო ქალების ანტიფაშისტური საქმიანობის კოორდინაცია PCE-ს მიერ მითითებულ ხაზზე. თუმცა, მისი დიაპაზონი რეალურად უფრო ფართო იყო და მოიცავდა ქალის გარკვეული უფლებების მოთხოვნას, რომლებიც ჩვეულებრივ არ იქნა ასახული PCE-ს პროგრამაში, მაგალითად, ქალთა თანაბარი დასაქმებისა და განათლების უფლება ან ბავშვთა და ქალთა ჯანმრთელობის დაცვა და ა.შ.

რაც შეეხება Unió de Donas de Catalunya- ს, მისი მოღვაწეობა უფრო ფართო იყო ვიდრე AMA-ს, თუმცა, თავის მხრივ, UMU- ს სტრუქტურის, ფუნქციონირების, დისკურსისა და სტრატეგიების გასაგებად, უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს ორგანიზაცია იყო ევროპული მოძრაობის ნაწილი, რომელსაც სურდა მოეხდინა კომუნისტური ქალთა მილიტარიზაციისა და რეორგანიზაციის პროცესი. მისი მიზანი იყო მსოფლიო ომის დასრულებაში მონაწილეობის მიღება. ჩამოყალიბდა 1945 წელს პოტსდამის კონფერენციის დასრულების შემდეგ. მან გამოავლინა გარკვეული შეურიგებელი იდეოლოგიური განსხვავებები, რითიც მოკლე დროში აპირებდნენ ომში გამარჯვებას. კერძოდ, ეს იყო - პაციფიზმი, ანტიმილიტარიზმი, ანტიიმპერიალიზმი და ა.შ.

როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, ესპანელმა ანტიფაშისტმა ქალებმა გაზეთის გამოქვეყნება დაიწყეს 1946 წლის ოქტომბერში პარიზში. იგი ყოველთვიური იყო და გამოდიოდა 1950 წლის სექტემბრამდე (სულ 39 ნომერი). გაზეთის პირველი ნომრისთვის რედაქციის წევრებმა გააკეთეს განცხადება თავიანთი მიზნების შესახებ: „ვიმედოვნებთ, რომ ჩვენს გაზეთს ეფექტურად შესწევს ძალა შეავსოს ის სიცარიელე, რომელიც იგრძნობა ყველა ესპანელი ქალის სულში, რომელიც იძულებულია იცხოვროს თავისი ქვეყნის ფარგლებს გარეთ, მაგრამ მათ ესპანეთი გულში აქვთ“... „ჩვენი მხრივ, მკითხველების ინტერესის შესაბამისად, მაქსიმალურად ვმუშაობთ ისე, რომ თითოეული ნომერი იყოს უკეთესი, ვიდრე წინა და უფრო საინტერესო [...]“.

გაზეთის გვერდებზე იბეჭდებოდა ცნობები ესპანეთის მდგომარეობისა და იქ მყოფი ქალების ვითარების შესახებ, ციხეში მყოფი ქალი პატიმრების ისტორიები, ქალებისთვის ასევე იბეჭდებოდა რუბრიკები თავის მოვლის საშუალებებზე, იყო კულინარიული რეცეპტები და ა.შ.

გაზეთის გვერდებზე დატანილი ინფორმაციები ემსახურებოდა ცნობიერების ამაღლებასა და იმ კამპანიას, რომელიც მიზნად ისახავდა გადასახლებულ ქალთა მობილიზაციას ფრანკოს წინააღმდეგ.

ამავე დროს, ეს გაზეთი შეგვიძლია მივიჩნიოთ, როგორც რესპუბლიკური „მეხსიერების დამცველი“, რომელიც საშუალებას არ იძლეოდა დაევიწყებინათ ის პერიოდი, ქალების პროგრესი რასაც მაშინ მიაღწიეს, არ დაევიწყებინათ დაღუპულები, რეპრესირებულნი, პოლიტიკური პატიმრები და სხვ. ამით, თითქოს, თავად ისინიც ცდილობდნენ იდენტობის შენარჩუნებას.

გაზეთის ერთ-ერთ ბოლო, 37-ე ნომერში, რომელიც 1950 წელს გამოვიდა, ვკითხულობთ: „იყო კარგი დედა, არ ნიშნავს გერქვას „კარგი ქალი, იყავი კარგი მოქალაქე და იბრძოლე იმისთვის, რომ შენს შვილს ჰქონდეს უფლება ბედნიერად იცხოვროს“. ეს ყოველივე კი მეტყველებს მათ საერთო მიზანზე, რაც ემსახურებოდა ანტიფაშისტურ, ანტიფრანკოულ წინააღმდეგობრივ მოძრაობას და ესპანეთის ქალებისთვის იმ წარსულის შეხსენებას, რაც ჰქონდათ რესპუბლიკის პერიოდში და რისთვისაც ღირდა ბრძოლა.

ანტიფაშისტი ქალების მიერ გამოცემული გაზეთის საქმიანობაზე უკეთესი წარმოდგენის შესაქმნელად, გთავაზობთ რამდენიმე ნომრიდან ამონარიდებს, სადაც კარგად ჩანს მათი მოწოდებები, განცხადებები, წერის სტილი და სხვ.

„ანტიფაშისტი ქალების“ მიზნები ასევე კარგად და აშკარად ჩანს 1946 წლის პირველივე ნომერში, რომელშიც ერთ-ერთი მოწინავე სტატიის სათაურია: „ადექი, ქალო! იბრძოლე!“, სადაც ვკითხულობთ შემდეგს: „დადგა დრო, რომ შეფერხების გარეშე, უყოყმანოდ, ღიად, ჩვენი სიცოცხლის დათმობის ფასადაც კი, მივიღოთ მონაწილეობა ამ ბრძოლაში, რათა დასრულდეს ტერორი და ტირანია და ესპანეთმა მიაღწიოს თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას.“ [...] "ნუ შეეოგნდები, მშრომელო ქალო, ინტელექტუალო ქალო, კათოლიკე ქალო, დიასახლისო ქალო. ფაშიზმი ნელ-ნელა დამთავრდება, თუ თქვენ მოიშორებთ მის უღელს! [...]. ფრანკოზმი ყოველდღე აძლიერებს თავის ტერორს და სწორედ ჩვენ, ქალებმა, რომლებიც ვაქვეყნებთ ჩვენი ქვეყნისა და მოსახლეობის შესახებ ცნობებს, ჩვენ უნდა შევიტანოთ წვლილი მისსავე აღდგენაში. ჩვენი უფლებებისთვის, ჩვენი თავისუფლებისთვის და რაც ყველაზე მეტად გტკივა - ჩვენი შვილებისთვის“.

1946 წლის X ნომერი იწყება პასიონარას სიტყვებით, მისი ერთ-ერთი განცხადებიდან ამონარიდით: „ყოყმანის შეგრძნება ჩვენი ქვეყნის მოწამეთა ლალატია“. ამავე გამოცემაში ვხვდებით სტატიას, შემდეგი სათაურით: „ყველა ესპანელ ქალს, რომელსაც სძულს ფაშიზმი“ - რას გვეუბნება პასიონარია“, სადაც მოხმობილია დოლორეს იბარურის გამოსვლიდან ფრაგმენტი: „ესპანეთის ანტიფაშისტ ქალთა კავშირის პრეზიდენტობა არ ნიშნავს უბრალოდ საპატიო თანამ-

დებობის დაკავებას, არამედ ამ ორგანიზაციის წინაშე ვალდებულების ქონასა და ამ ვალდებულების შესრულებას [...]. ეს ნიშნავს გაერთიანებას იმ ქალებთან, ვინც აქ მუშაობს; ვინც ეხმარება გაზეთს განვითარებაში. ქალთა კავშირში ყველა ესპანელ ქალს შეუძლია გაერთიანება, რომლებიც ესპანეთში დემოკრატიისა და სამართლიანობის დამკვიდრებისკენ მიისწრაფვიან“.

1947 წლის ერთ-ერთ გამოცემაში საკმაოდ ვრცელი სტატია იყო მიძღვნილი იმ ფაქტთან დაკავშირებით თუ რატომ არ და ვერ შეიძლება იყოს ქალი ფრანკოს მომხრე, სადაც განხილული იყო ეს პოზიცია რამდენიმე პერსპექტივიდან. სტატიას ასეთი სათაური ჰქონდა: „აი, რატომ არ შეუძლია ქალს იყოს ფრანკოს მომხრე“, რომელიც იწყებოდა შემდეგნაირად: ჩვენთვის, ქალი არ შეიძლება იყოს ფრანკოს მომხრე ან პატივს სცემდეს მას, შემდეგი მიზეზებიდან გამომდინარე: პატრიოტის გადმოსახედიდან: როგორ შეიძლება ესპანელი ქალი, რომელსაც უყვარს თავისი მიწა, მას შემდეგ, რაც ფრანკო საკუთარ ქვეყანაში შეიჭრა და უცხოელთა დახმარებით მოკლათანამემამულეები, გაანადგურა ესპანეთი, ზოგადად პატივისცემას იმსახურებდეს; დემოკრატიული გადმოსახედიდან: ფრანკოიზმი არის დემოკრატიულობის მომაკვდინებელი მტერი; ადამიანური გადმოსახედიდან: ფრანკოიზმი დევნის თავისივე ხალხს და ესპანეთში თანამემამულეებს ხოცავს ძალის გამოყენებით; კათოლიკური გადმოსახედიდან: ეს არის ყველაზე ნათელი არგუმენტი, რადგან ყველაფრის მიუხედავად, ფრანკოს მომხრეები ჯერ კიდევ თავს კათოლიკეებს უწოდებენ, თუმცა უარყოფენ რელიგიური მოძღვრების ყველა ღირებულებას. ქრისტეს იდეებზე დაფუძნებული კათოლიციზმი ეწინააღმდეგება ძალადობას, ქადაგებს ძმობას და სიყვარულს. შეესაბამება თუ არა ეს ესპანეთში ფრანკოს რეჟიმს? და ბოლოს, თავად ქალის გადმოსახედიდან: როგორც ქალი, მას უბრალოდ არ შეუძლია აღიაროს ფრანკო, რომელიც ყოველნაირად ცდილობს, ხელი შეუშალოს ქალს საკუთარი თავის გამოხატვაში.

1947 წლისსავე გამოცემულ ნომერში განხილული იყო ცნობები ესპანელი ქალების ბრძოლის შესახებ, ასევე ფრანკოს ციხეებში არსებული მდგომარეობა. ერთ-ერთი სტატია, „კატალონიელი ქალების ბრძოლა“, იწყებოდა იმით, რომ გასული თვის შუა რიცხვებში, კატალონიელმა ქალებმა შეუტიეს ძველ მინდორში მდებარე სანტა კატალინას ბაზრის სადგომს და, როდესაც მცველები მივიდნენ, იპოვეს მხოლოდ დაცარიელებული სადგომები, ხოლო ქალები გაუჩინარებულიყვნენ. „ბრავო კატალონიელ ქალებს. ეს არის ყველა ესპანელი ქალისთვის საკუთარივე შვილების შიმშილობის თავიდან აცილების საშუალება“.

ერთ-ერთი შემდეგი სტატია ეძღვნოდა ციხეში ქალების მდგომარეობას. იგი დასათარბებული იყო შემდეგნაირად: „ამორალურობა ფრანკოს ციხეებში“. „ვალენსიაში საქმის აღძვრა დაიწყო პუჩის ქალთა ცენტრალური ციხის დირექტორის, სირო ლოპეზ ალონსოს წინააღმდეგ, რომელმაც სექსუალურად იძალადა 15 და 17 წლის ორ პატიმარ ქალზე, რასაც შემდეგ ციხის სხვა

თანამშრომლების მხრიდანაც მოჰყვა მსგავსი საქციელი. ეს არის ფრანკოს ზნეობა და მისი უვარგისი ფალანგა“.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ორგანიზაციას წარმომადგენლობა ჰყავდა ასევე ლათინურ ამერიკაში - მექსიკაში, კუბაზე და სხვა, სადაც არანაკლებ აქტიურად იწერებოდა ამგვარ თემებზე და იქაურ სტატიებსაც ბეჭდავდნენ გაზეთში. ერთ-ერთი ასეთი სტატია იყო მექსიკიდან: „ფრანკო მშვიდობას ემუქრება“; „კაცი, რომელმაც ესპანეთი უზარმაზარ ციხედ გადააქცია, აგრძელებს ესპანელი ქალებისა და მამაკაცების დახოცვას და წამებას არაადამიანური მეთოდებით. ჩვენ ანტიფაშისტ ქალებს, გვინდა შევახსენოთ ზოგიერთ მმართველს, რომ ესპანეთის ფაშისტური აქცენტები მსოფლიოში მშვიდობის დამყარებას შეუძლებელს ხდის. მშვიდობის მისაღწევად საჭიროა ამ სოციალური კიბოს დროულად მოშორება“.

ნიშანდობლივია, რომ ანტიფაშისტ ქალთა ასოციაცია (AMA) სხვა მსგავსი ორგანიზაციებისგან განსხვავებით, ფემინისტურ სფეროში და ამ მიმართულებით ნაკლებად იყო დაკავებული, ორიენტირებული იყო უფრო მეტად პოლიტიკურ, ვიდრე სოციალური შინაარსის საკითხებზე. მეტად ფოკუსირებული იყო ქალთა მებრძოლ დამოკიდებულებაზე ფაშოზმის წინააღმდეგ და არა, მაგალითად, ქალების სამოქალაქო უფლებების გაზრდაზე ან სხვა.

მიუხედავად ამ ქალთა ორგანიზაციების სხვადასხვა იდეოლოგიური მიმართულებებისა, მათი საერთო მიზანი მაინც ის იყო, რომ ესპანელი ქალების თავისუფლებისთვის ებრძოლათ, დაებრუნებინათ მათთვის ის უფლებები, რომელიც მოპოვებული ჰქონდათ და წაართვეს. შესაბამისად, მათი წვლილი შემდგომი ფემინისტური მოძრაობების განვითარების კუთხითაც ძალიან მნიშვნელოვანია.

ამასთან, აღსანიშნავია, რომ 60-იანი წლებიდან ესპანეთში ფრანკოს რეჟიმის შესუსტება იწყება. ქვეყანაში მიმდინარე ინდუსტრიალიზაციის პროცესები დასავლურ ცივილურ სამყაროსთან აქტიურად აახლოებს მას. ამან განაპირობა მდგომარეობის გამოსწორება კანონმდებლობებით, შესაბამისად, გაუმჯობესდა ქალთა ვითარებაც, მათ მიიღეს ბევრ სერვისსზე წვდომა და მოიხსნა გარკვეული შეზღუდვებიც.

ლიტერატურა:

1. Di Febo, Giuliana. Resistencia y Movimientos de Mujeres en España 1936-1976. Icaria, 1979.
2. Melgoso, Ruiz Sara. Las Carceles de Mujeres en el Primer Franquismo (1939-1945). Universidad de Castilla la Mancha, 2017.

3. Molinero, Carme. Mujer, Franquismo, Fascismo. La Clausura Forzada en Un 'Mundo Pequeño'. - Historia Social, Nº 30.
4. Mujeres Antifascistas Españolas Nº. 1, 1946
5. Mujeres Antifascistas Españolas, Nº. 10, 1946
6. Mujeres Antifascistas Españolas, Nº. 4, 1947
7. Mujeres Antifascistas Españolas, Nº. 9, 1947
8. Mujeres Antifascistas Españolas, Nº. 16, 1948
9. Nash, Mary. Rojas: Las Mujeres Republicanas en la Guerra Civil. Arden Press, 1995.
10. Nash, Mary. Defying Male Civilization: Women in the Spanish Civil War. Denver: Arden Press, 1995
11. Rodrigo, Yusta Mercedes. Las Mujeres en la Resistencia Antifranquista. Université de Cergy-Pontoise: ARENAL, Nº 12:1, 2005.
12. Rodrigo, Yusta Mercedes. La revista Mujeres Antifascistas Españolas, o la Construcción de Una Identidad Femenina Comunista en el Exilio Francés (1946-1950). Pandora: Revue d'Etudes Hispaniques, Nº. 5, 2005.
13. Ryan, Lorraine. Feminisms Within and Without. Galway: National Women Studies Centre, 2006.
14. La revista antifascista para mujeres que llamaba a hacer la revolución estando guapas, 2018.
<https://www.publico.es/politica/memoria-historica-revista-antifascista-mujeres-llamaba-revolucion-estando-guapa.html>

Elene Chirakadze

The Spain Women's anti-fascist movement in the XX-th century

Abstract

If we look at the modern world, we can clearly see how big problem it is to achieve gender equality. Women still have to fight for their rights. Gender research has become particularly relevant in the 21st century. Special institutions, faculties, organizations and movements have been established which are actively working on this problem, including in Georgia. It should also be noted that the issue of women's participation in politics has become especially relevant in the world today, which has defined our interest

in the history of gender. Since the XXth century, we have been actively witnessing the establishment of gender sciences in various educational institutions. For historians, gender issues are very interesting in the context of studying political, economic or social history, it is interesting how the role and function of women was seen at different stages of history, according to countries with different levels of development or type of government.

This paper presents one specific section of the huge prism of the struggle for women's rights that followed the existence of the Francoist dictatorship in Spain.

The paper focuses on the anti-fascist movement of Spanish women and their activities during the Francoist dictatorship in Spain. It also gives a brief history of the pre-period status of women's rights in the country and how it changed before and after the civil war.

It is noteworthy that Europe in the second half of the twentieth century was completely different from Spain in the territory of Western Europe, where there was discriminatory rule on the basis of gender.

After the establishment of the Franco regime, women began to be "specifically marginalized and oppressed." The double repression that Franco inflicted on women was evident even during the Civil War, which was expressed through various judicial practices, violation of their legal status, influence on appearance, and so on.

Thus, it was not surprising that after the end of the Civil War and the establishment of the Franco regime, during which such repressions were widespread, many women emigrated and from there continued to fight against dictatorial rule. Mostly headed to France, where organizations are set up by women for women left in Spain and beyond. This is where the anti-women movement of women begins. These women, with their own forces, confronted Franco from another country and launched a campaign against him. Organizations were created, magazines were published, action programs were published, and so on. The newspaper published reports on the situation in Spain and the situation of women there, stories of female prisoners in prison, rubrics for women on their care products, culinary recipes, and more.

Thus, it is noteworthy that their contribution to the development of further feminist movements is also very important.

Key words: gender, women's rights , anti-fascist movement

რეცენზენტი: პროფესორი ვ. განკვეციბი